

1. Lukasevych Y. Ya. *Analyz fyansovyykh operatsyy*/ Y.Ya. Lukasevych.– M.: YuNYTY, 1998. – 400 s.
2. Lukasevych Y. Ya. *Fynansovy menedzhment*/ Y.Ya. Lukasevych. – M.: Eksmo, 2010. – 768 s.
3. Vasylyev A. *Dynamycheskyy analiz bezubytochnosty ynvestytsyonnoho proekta*/ A. Vasylyev, O. Tupko// *Naukovyy visnyk ONEU*. – 2014. – #7. – S.16-23.
4. Vasylyev A. *Urovny dokhodnosty proekta y zapasy eho ynvestytsyonnoy bezubytochnosty y pryemlemosty* / A. Vasylyev, N. Vasylyeva, N. Tupko // *Naukovyy visnyk ONEU*. – 2014. – #10. – S.51-63.
5. Vasylyev A.B. *Zapasy y predely ynvestytsyonnoy bezubytochnosty y pryemlemosty proekta po znachenyyam pokazateley efektyvnosty* / A.B. Vasylyev, N.S.Vasylyeva // *Ekonomika ta derzhava*. – 2015. – #4. – S.28-32.
6. Volkov Y. M., Hrachëva M. V. *Proektnyy analiz* / Y.M. Volkov, M.V. Hrachëva.– M.: YuNYTY, 1998. – 423 s.
7. Boyarko I. M. *Investytsiynyy analiz* / I.M. Boyarko, L. L. Hrytsenko. – K.: TsUL, 2011. – 400 s.

Рецензент: Якубовский С. А., д.э.н., профессор, зав. кафедрой мирового хозяйства и международных экономических отношений ОНУ им. И. И. Мечникова

14.06.2016

УДК 330.341.4 (477)

Грималюк Андрій, Продан Тетяна, Майорова Таміла

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОЦЕСУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті пропонується теоретичний підхід до аналізу процесу творчої трансформації людської діяльності, заснований на поєднанні категорії альтернативних можливостей індивідуального вибору з аналізом історичних тенденцій зміни змісту людської діяльності.

Завдяки такому синтезу методологічні основи теоретичного аналізу творчої діяльності набувають двоїстий характер. З одного боку, такий аналіз виходить з альтернативних можливостей індивідуального вибору, що відповідає методології сучасної неокласичної теорії. Дана методологічна основа аналізу творчої діяльності дозволяє налагодити методологічну зв'язок неокласичної мікроекономіки з політичною економією, що сприяє інтеграції економічної теорії як єдиної наукової дисципліни. Іншою методологічною основою аналізу творчої діяльності виступає властивий політичній економії історичний підхід до дослідження. Такий підхід дозволяє розглядати «креативний клас» в широкому історичному контексті процесу перетворення змісту людської діяльності в напрямку розвитку в ньому елементів творчості, що починається у високорозвинених країнах. У перспективі такий динамічний підхід до аналізу творчої діяльності здатний закласти методологічні основи подальшого дослідження історичного процесу творчої трансформації людської діяльності, створені на шляху інтеграції досягнень політичної економії і неокласичної мікроекономіки.

Ключові слова: креативний клас, альтернативні можливості, інтенціональний об'єкт, індивідуальний вибір, суспільні можливості, права власності, творчі можливості, загальна основа індивідуальних дій, неокласика, політична економія.

Грималюк Андрей, Продан Татьяна, Майорова Тамила

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ПРОЦЕССА ТРАНСФОРМАЦИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ

В статье предлагается теоретический подход к анализу процесса творческой трансформации человеческой деятельности, основанный на сочетании категории альтернативных возможностей индивидуального выбора с анализом исторических тенденций изменения содержания человеческой деятельности. Благодаря такому синтезу методологические основы теоретического анализа творческой деятельности приобретают двойственный характер. С

одной стороны, такой анализ исходит из альтернативных возможностей индивидуального выбора, что соответствует методологии современной неоклассической теории. Данная методологическая основа анализа творческой деятельности позволяет наладить методологическую связь неоклассической микроэкономики с политической экономией, что способствует интеграции экономической теории как единой научной дисциплины. Другой методологической основой анализа творческой деятельности выступает присущий политической экономии исторический подход к исследованию. Такой подход позволяет рассматривать «креативный класс» в широком историческом контексте процесса преобразования содержания человеческой деятельности в направлении развития в нем элементов творчества, которое начинается в высокоразвитых странах. В перспективе такой динамический подход к анализу творческой деятельности способен заложить методологические основы дальнейшего исследования исторического процесса творческой трансформации человеческой деятельности, созданные на пути интеграции достижений политической экономии и неоклассической микроэкономики.

Ключевые слова: креативный класс, альтернативные возможности, интенциональный объект, индивидуальный выбор, общественные возможности, права собственности, личностные возможности, всеобщая основа индивидуальных действий, неоклассика, политическая экономия.

Grimalyuk Andrei, Prodan Tatiana, Mayorova Tamila

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE THEORETICAL ANALYSIS OF THE TRANSFORMATION PROCESS OF HUMAN ACTIVITY IN THE MODERN ECONOMY

The article proposes a theoretical approach to the analysis of the process of human activity creative transformation, based on a combination of category of alternative individual choice with the analysis of historical trends of human activity. The methodological foundations of the theoretical analysis of creative activity are ambivalent through this synthesis. On the one hand, such an analysis of alternative

possibilities of individual choice, connect with the methodology of modern neoclassical theory. This methodological basis of the analysis of creative activity allows you to establish a methodological link with neoclassical microeconomics and political economy that promotes the integration of economic theory as a unified scientific discipline. Other methodological basis of the analysis of creative activity is a historical approach to the study inherent to political economy. This approach allows us to consider the "creative class" in the broad historical context of the process of transformation of the substance of human activities towards the development in it of elements of creativity that starts in the developed countries. In the future this dynamic approach to the analysis of creative activity can lay the methodological foundation for further research of the historical process of creative transformation of human activity, based on the integration of the achievements of political economy and neoclassical microeconomics .

Keywords: creative class, alternative opportunities, intentional object, individual choice, social opportunities, property rights, personal opportunities, the universal basis of individual action, neo-classic theory, political economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність даної проблематики визначається, насамперед, тими зрушеннями у змісті праці, які привели до появи на історичній арені і зміцненню економічних позицій «нового середнього класу», що займає проміжне положення між робітниками і працедавцями і отримав назву «креативний клас». На думку його «першовідкривача» Річарда Флоріди, з утворенням «креативного класу», що об'єднує в США понад 30% робочої сили, «пов'язані глибокі і значні зміни в наших звичках і методах роботи, цінностях та цілях, а також в самій структурі нашого повсякденного життя» [1, с. 12]. Як свідчить масштабне дослідження, проведене Р. Флоридою спільно з В. Тинаглі, аналогічні процеси відбуваються і в Європі [2, р. 17-21]. У цілому розвиток елементів творчості в змісті людської діяльності виступає як найважливіша історична тенденція, що визначає особливості сучасного економічного розвитку [3, р. 9; 4, с. 57-69; 5, с. 112-125]. Значення цих вкрай складних питань визначає особливу

актуальність пошуку методологічних засад аналізу творчої трансформації людської діяльності в сучасній економіці.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Істотний внесок у розуміння закономірностей процесу творчої трансформації людської діяльності внесли А. К. Покритан, В. В. Пусенкова, А.С.Гальчинський, А. А. Гриценко, С. В. Мочерний, А. А. Чухно, В. С. Афанасьєв, С. Н.Черковець, А. В. Бузгалін, А. В. Колганов, В. О. Радаєв, С. С. Губанов та інші економісти. У сучасній політичній економії творча діяльність розглядається як процес безпосередньої, невідчужуваною кооперації, діалогу, вільного від економічної необхідності суб'єкт-суб'єктного спілкування . А. В. Бузгалін, А. В. Колганов, С. Л. Іноземцев, В. М. Межуєв, В. Р. Арсланов, С. С. Дзарасов та ін. виходять з розмежування двох основних форм безпосередньо суспільного зв'язку, іманентних двом типам кооперації праці, одна з яких іманентна спільній праці, а інша - притаманна творчості, яка розглядається в якості загальної праці [6, с. 127; 7, с. 215-223]. При цьому передбачається, що, на відміну від кооперації праці, загальна, іманентна творчості кооперація може носити межчасовий характер: вона може охоплювати діяльність не тільки сучасників, але і діяльність попередників[8, с. 312; 9, с. 153]. Це особливий вид кооперації, не обмежений часом і простором: кожен вчений, незалежно від масштабів і значення свого особистого вкладу в загальну працю, виступає як «карлик, що стоїть на плечах велетня» в тому сенсі, що він спирається на загальну працю своїх попередників. Загальна праця розглядається як вища щабель розвитку безпосередньо суспільної праці [10, с. 7-8]. Найважливішою основою такого аналізу є положення про те, що конкретно-особистісний спосіб включення творчої діяльності в кооперацію спільної праці діаметрально протилежний абстрактно-знеособленому способу опосередковано суспільного визнання праці товаровиробника [11, с. 135]. Загалом творча трансформація, яка починається сьогодні у високорозвинених країнах, розглядається як процес кардинальної зміни змісту людської діяльності в напрямку розвитку елементів творчості в змісті праці і на цій основі - поступового перетворення праці у творчу діяльність [12, с. 78-79; 13, с. 112].

Однак така розробка категоріальних проблем теорії «креативного класу» та творчої діяльності ще більше відриває політичну економію від неокласичної теорії, яка залишається

«основною течією» («мейн стримом») сучасної економічної думки. Це значною мірою зумовлено тим, що підхід з точки зору альтернативних можливостей індивідуального вибору, панівний в неокласичній мікроекономіці, фактично не застосовується до вирішення цих теоретичних питань. Дана обставина заважає налагодженню наукових зв'язків політичної економії з неокласичною мікроекономікою та їх інтеграції у єдину економічну теорію.

Метою статті є спроба розглянути проблеми творчої діяльності з позицій альтернативних можливостей індивідуального вибору і тим самим перекинути методологічний «місток» між політичною економією та неокласичною теорією, що сприяє розвитку інтегральної економічної теорії як єдиної науки.

Виклад основного матеріалу. Політична економія не може собі дозволити пройти повз проблеми творчої трансформації людської діяльності, як це фактично робить неокласична теорія. Останню не цікавить, звідки беруться альтернативні можливості індивідуального вибору економічних суб'єктів. Виносячи це питання за рамки свого предмета, сучасна мікроекономіка тим самим фактично передає його у сферу політичної економії, яка в силу самої природи свого предмета покликана розглядати не тільки використання альтернативних можливостей, але і їх створення.

Таке розмежування предмету аналізу виходить з дійсної відмінності економічної і творчої діяльності. Економічна діяльність включає дві стадії: 1) вибір певного варіанту діяльності з відомих альтернатив; 2) здійснення цього альтернативного варіанту в процесі опредмечування діяльності в її результаті, тобто в процесі праці. Як відомо, політична економія робить упор на працю, на опредмечивание діяльності, акцентувавши увагу на другій стадії економічної діяльності. З іншого боку, неокласична мікроекономіка, навпаки, робить акцент на першій стадії економічної діяльності, на проблемі вибору.

Однак цього перенесення уваги з праці на вибір явно недостатньо для адекватного аналізу сучасної економіки. Справа в тому, що при цьому економічна теорія фактично виключає зі свого предмету творчу діяльність, здатну створювати нові альтернативні варіанти вибору. В результаті вся увага односторонньо фіксується на аналізі вибору, а не на тому створенні для нього нових

можливостей, яке утворює вихідний пункт складної діяльності, характерної для сучасної економіки. Для того, щоб категоріально висловити особливості сучасної розвиненої економіки, треба перенести акцент не з трудової дії на вибір, а з вибору – на створення для нього нових варіантів і, отже, з економічної діяльності - на творчу.

В економічній діяльності класичного індивідуального виробника («простого товаровиробника») підприємницький вибір і трудовий вплив на предмет праці поєднані в одній особі. При цьому сама ця діяльність зазвичай фактично відокремлена від творчості, яка створює нові альтернативні варіанти дій. Внаслідок такого суспільного поділу діяльності відокремлені від творчості дії носять рутинний характер. Розвиток дрібнотоварного виробництва відбувається повільно. Не дивно тому, що дрібнотоварне виробництво виявилось у багатьох випадках не здатне протистояти капіталістичному виробництву, яке припускає підприємництво, що відокремлюється від безпосередньої праці і бере на себе основні проблеми економічного вибору.

Капіталістичне підприємництво означає відносне відокремлення праці від вибору. Підприємець концентрує увагу на функції економічного вибору, робочий – переважно на безпосередній дії, що виступає як праця. У класичному капіталістичному виробництві вибір і праця виявляються розділені. Вибір стає прерогативою підприємця, а праця закріплюється за найманим робітникам.

Цей новий, специфічно капіталістичний суспільний поділ діяльності на трудову дію і підприємницький вибір, які відокремилися і протистоять один одному, отримав своєрідне вираження в економічній думці. З одного боку, заснована на трудовій теорії вартості політична економія акцентує увагу на праці як дії, яка направлена безпосередньо на матеріальний предмет. При цьому суб'єктивний економічний вибір відсувається на задній план. З іншого боку, виникли австрійська і неокласична школи, що акцентують увагу на проблемі економічного вибору і розглядають трудову дію лише як один з виробничих ресурсів або факторів виробництва.

Сучасна економічна теорія виходить з того, що між матеріальним світом і світом «праксеологической реальності»

існує особлива предметність – альтернативні можливості людської діяльності. «Праксеологічна реальність – не фізичний світ, - підкреслює Л. Мізес, - а свідома реакція людини на даний стан цього світу. Економічна теорія - це наука не про предмети і відчутні матеріальні об'єкти; це наука про людей, їх наміри і дії. Блага, товари, багатство і всі інші поняття поведінки не є елементами природи; вони елементи людських намірів та поведінки. Тому, хто хоче зайнятися їх вивченням, не потрібно дивитися на зовнішній світ; він повинен шукати їх у намірах діючих людей [14, с. 89].

Праксеологія Мізеса не прагне заперечувати об'єктивне існування матеріального світу; вона взагалі методологічно індиферентна по відношенню до об'єктивності його існування. Її цікавлять зовсім інші, ідеальні об'єкти людської діяльності – альтернативні можливості, з яких робить свій вибір економічний суб'єкт, а не матеріальність тих речей, з якими пов'язані ці альтернативні можливості.

Навряд чи є випадковим те, що паралельно з проникненням в економічну теорію «австрійського» за своїм походженням поняття альтернативних витрат, які розглядаються як витрати альтернативних можливостей, що втрачаються, до сучасного мислення увійшло розроблене Е. Гуссерлем поняття інтенціональних об'єктів. У Гуссерля інтенціональні об'єкти виступають як образи матеріальних речей, на які спрямована свідомість суб'єкта, що пізнає [15, с. 175]. Якщо ж припустити суб'єкта, що не споглядає, а діє, то виникає абсолютно нова категорія інтенціональних об'єктів – інтенціональні об'єкти вибору, в якості яких виступають альтернативні можливості дій. Виділення цього особливого, «діяльнісного» класу інтенціональних об'єктів здатне відкрити нові перспективи і суттєво розширити межі застосування діяльнісного підходу в економічній теорії.

Якщо, згідно з підходом сучасної економічної теорії, розглядати економічну діяльність, насамперед, як індивідуальний вибір, то інтенціональними об'єктами такого вибору як раз і є альтернативні можливості. Вони утворюють ту саму феноменологічну предметність, ту «праксеологіческую реальність», з вивчення якої і починає сучасна економічна теорія. Таке феноменологічне розуміння предметності фактично притаманне

сучасній економічній теорії в її і неоавстрійском, і неокласичному, і неоінституціональних варіантах.

Візьмемо, наприклад, неоінституціональну теорію прав власності. Взагалі кажучи, права власності, тобто права індивідів використовувати ресурси – це історично визначена суспільна форма можливостей вибору індивідом своїх дій. Ринкова трансакція, тобто обмін правами власності – це специфічна суспільна форма обміну цими можливостями. Власність розглядається в неоінституціональній теорії в дусі англосаксонського права - як пучок, набір правомочностей. У свою чергу кожен правочин являє собою певний набір можливостей, що відкриваються перед його власником. Отже, обмін правами власності, правомочностями – це є в кінцевому рахунку обмін можливостями. Р. Коуз підкреслює, що «на ринку торгують не матеріальними предметами, як часто припускають економісти, а правами здійснювати певні дії» [16, с. 48]. Кожна правомочність розширює можливості суб'єкта, його вибір. Так, А. Алчіан визначає систему прав власності як «сукупність методів надання конкретним індивідам «повноважень» вибрати будь-який спосіб використання конкретних благ з класу законних способів використання цих благ» [17, с. 130].

Відповідно і товарний обмін розглядається в неоінституціональній теорії не як обмін матеріальними предметами, а як обмін правами власності, тобто, інакше кажучи, як обмін можливостями діяти певним чином щодо цих предметів. Такий обмін можливостями і утворює зміст ринкових трансакцій, а витрати цього обміну правами власності утворюють трансакційні витрати.

Існує однак не тільки обмін можливостями, але і творче створення принципово нових можливостей. Ці творчо створені можливості значно ускладнюють визначення прав власності. «Наприклад, впровадження нових технічних засобів, як-то автомобіль, копіювальні машини, комп'ютери, відеоплівки, часто породжує невизначеність щодо прав власності, в результаті чого права, що мають цінність, залишаються в громадському «секторі власності» [17, с. 53].

Визначальним для способу обміну є його інтенціональний об'єкт, тобто те, які саме альтернативні можливості обмінюються. У цьому сенсі об'єкт обміну визначає спосіб обміну. Особистісним,

творчо створеним можливостям відповідає вільний міжособистісний обмін. Ринкові ж трансакції адекватні суспільним можливостям, але не всім, а лише тим суспільним можливостям, які мають виключне, конкурентне використання. Використання їх одним суб'єктом

виключає їх використання іншим. Однак у специфічно історичній формі прав власності виступає лише частина суспільних можливостей в той час, як інша частина відкрита для загального використання.

Неоінституціональна теорія прав власності розглядає обмін товарами як обмін правами власності, тобто як ринкову трансакцію. Трансакція - це обмін не речами, а альтернативними можливостями, тобто інтенціональними, а не матеріальними об'єктами. Тут неоінституціональна теорія солідарна з неокласикою, що замінює, слідом за австрійською школою, класичний аналіз об'єктивної вартості аналізом альтернативних витрат. Всі ці течії сучасної економічної думки засновані по суті на аналізі альтернативних можливостей, які є об'єктами економічного вибору.

Такому розгляду економічної діяльності є адекватним розуміння діяльності як вибору. Взагалі ж діяльність не зводиться до вибору. Економічну діяльність правомірно розглядати як вибір з певного набору заданих суб'єкту ззовні альтернативних варіантів дій. Економічний суб'єкт не створює сам альтернативні можливості своїх дій. Він отримує їх ззовні, від суспільства в готовому вигляді. Тому йому залишається лише вибирати із запропонованих йому суспільством альтернативних варіантів.

На відміну від економічної діяльності творчість означає відносно самостійне створення самим суб'єктом нових альтернативних можливостей для своїх дій. Ступінь цієї самостійності і визначає міру творчого змісту діяльності. Саме ця відносна самостійність у створенні нових можливостей і підносить творчість над економічною діяльністю, яка використовує лише ті можливості, що пропонує суспільство.

Взагалі кажучи, усвідомлення людиною альтернативних можливостей своїх дій може відбуватися двома шляхами. З одного боку, людина може дізнатися про їх існування від інших людей, від суспільства, Наприклад, в процесі виховання, навчання або по будь-яким іншим каналам руху та поширення знань між людьми, таким як ринкові ціни, засоби масової інформації та комунікації,

реклама, література і т. д. В цьому разі усвідомлення індивідом об'єктивно існуючої можливості опосередковується суспільством. У цьому сенсі така альтернативна можливість виступає для індивіда як суспільна можливість.

Але, з іншого боку, суб'єкт може не тільки одержувати в готовому вигляді знання можливостей від інших людей, але і сам в процесі творчої діяльності створювати нові можливості, причому, можливості, які є новими не лише для нього, але і для інших людей, для суспільства в цілому. Звичайно, без суспільства і поза суспільством творче створення нових особистісних можливостей вкрай утруднено. Ізольованому від об'єктивного знання творчого суб'єкту довелося б на кожному кроці винаходити велосипед і не тільки велосипед, але навіть колесо, якого він не знайде в готовому вигляді у первинній природі і може взяти тільки у суспільства.

Творча діяльність передбачає не тільки вибір, але й створення для нього нових альтернативних можливостей. Тому категорія альтернативних можливостей потрібна для опису не тільки чисто економічної діяльності як вибору, але і для аналізу елементів творчості, «розчинених» в практичній діяльності.

Вище зазначалося, що поділ праці і вибору в капіталістичному виробництві приходять на зміну їхньому безпосередньому поєднанню в економічній діяльності індивідуального виробника. Разом з тим капіталістичне підприємництво відкриває певні можливості для посилення впливу на матеріальне виробництво з боку тих сфер духовного виробництва, які раніше були практично повністю відокремлені від нього. Тим самим створюються умови для безпрецедентного технологічного та економічного розвитку [18, с. 37-39]. У кінцевому рахунку цей розвиток досягає такої ступені, на якій вибір і дія, підприємництво і праця доповнюються творчим створенням нових альтернативних варіантів дій. Це характерне, наприклад, для сучасної промислової корпорації, яка виступає в цьому випадку як науково-виробничий комплекс [19, с. 29]. Більш того, під впливом корпоративного з'єднання ці елементи починають з'єднуватися і на індивідуальному рівні окремих робітників [20, с. 73]. Індивідуальна дія, яка виступає у виробництві як праця, знову починає з'єднуватися з вибором, але тепер до нього приєднуються елементи творчості.

Тим самим в історичній тенденції починається процес подолання класичного капіталістичного поділу економічної

діяльності на трудове дію і підприємницький вибір. Починається часткове повернення до їх з'єднання, яке збагачується ще й елементами творчості. Сучасна інноваційна економіка в цьому сенсі виступає як початок подолання капіталістичного поділу вибору і дії. Але це означає не повернення до простого товарного виробництва, а швидше своєрідний історичний синтез простого та капіталістичного товарного господарства. Цей історичний синтез бере від простого товарного виробництва возз'єднання дії і вибору, що починається на індивідуальному рівні, а від капіталізму – такі елементів творчості, які раніше були практично відокремлені від матеріального виробництва і концентрувалися в сфері духовного виробництва. Капіталістичний розділ економічної діяльності на вибір і дію, які протистоять один одному в формі класового протиріччя, є лише історичною умовою подальшого ускладнення діяльності, передумовою додавання до цих двох елементів економічної діяльності творчого елемента.

Витоки цих тенденцій сучасного розвитку криються у самій структурі сучасного індивідуального вибору, в суперечливому складі тих альтернативних можливостей, на яких цей вибір базується, в тенденції до зміни цього складу - до посилення значення творчих можливостей за рахунок відносного зменшення ролі таких можливостей, які опосередковані суспільством.

Звичайно, в будь-якому випадку вихідна, базова маса можливостей завжди береться у суспільства в готовому вигляді. Все питання в тому, в якій мірі суб'єкт додає до цього набору опосередкованих суспільством можливостей щось своє, особистісне, індивідуальне, або індивідуальним є тільки сам вибір з цих опосередковано суспільних можливостей. Якщо він додає створені ним самим нові можливості, раніше невідомі суспільству і в той же час суспільно значущі, які мають значення для інших суб'єктів у якості можливих варіантів їх вибору, то ці нові можливості виступають як творчо-особистісні.

Подібно до того, як первісна людина не стала чекати, поки первинна природа задовольнить його потреби, а сам почала створювати щось предметне для їх задоволення, так і сучасна людина, що живе у високорозвиненому суспільстві, вже не схильна вибирати лише з того набору опосередковано суспільних можливостей, які йому пропонує суспільство. Вона вже у все більших розмірах, все більш масово починає сама, своєю творчістю

створювати для себе нові можливості, так що це поступово стає нормою життя високорозвиненого суспільства, проникаючи навіть у ті найбільш сокровенні «надра виробництва», які традиційно були вотчиною нудного, рутинної праці. Елементи творчості стають суспільною нормою вже не тільки для інтелектуальної еліти, але й для широкого кола рядових представників численного «креативного класу».

Висновки. Ми приходимо до висновку про те, що синтез концепції альтернативного вибору з політико-економічним підходом до аналізу творчої діяльності методологічно є цілком можливим. Звідси випливає висновок про те, що завдяки такому синтезу методологічні основи аналізу творчої діяльності в економічній теорії набувають двоїстий характер. З одного боку, такий аналіз виходить з альтернативних можливостей індивідуального вибору, що відповідає методології сучасної неокласичної теорії. Дана методологічна основа аналізу творчої діяльності дозволяє налагодити методологічну зв'язок неокласичної мікроекономіки з політичною економією, що сприяє інтеграції економічної теорії як єдиної наукової дисципліни. Іншою методологічною основою аналізу творчої діяльності виступає властивий політичній економії історичний підхід до дослідження. Такий підхід дозволяє розглядати «креативний клас» в широкому історичному контексті процесу перетворення змісту людської діяльності в напрямку розвитку в ньому елементів творчості, що починається у високорозвинених країнах.

Загальний методологічний висновок при цьому полягає в тому, що ці елементи творчості треба розглядати з точки зору історичної динаміки сучасного суспільства з урахуванням як сучасної шаблі його еволюції, так і перспектив подальшого розгортання процесу творчої трансформації змісту людської діяльності. У перспективі такий динамічний підхід до аналізу творчої діяльності здатний закласти методологічні основи подальшого дослідження творчої трансформації людської діяльності, які відкривають широкі можливості для розвитку економічної теорії як єдиної науки на шляху інтеграції досягнень політичної економії і неокласичної мікроекономіки.

Література

1. Флорида Р. Креативный класс: монография /Р.Флорида. – М.: Дело, 2005. – 452 с.
2. Florida R., Tinagli I. Europe in the Creative Age. – Pittsburgh: Carnegie Mellon Software Industry Center / London Demos, February 2004 – p. 12-35.
3. Florida R. Creative Class War. – Washington Monthly, January/Febr 2004 – p.7-18.
4. Лэндри Ч. Креативный город: монография /Ч.Лэндри. – М.: Классика XXI, 2006. – 398 с.
5. Хокинс Дж. Креативная экономика: монография /Дж.Хокинс. – М.: Классика XXI, 2010. – 347 с.
6. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества: монография / В.Л.Иноземцев – М.: Наука, 1998. – 412 с.
7. Бузгалин А.В. Пределы капитала: методология и онтология: монография / А.В.Бузгалин, А.И.Колганов. – М.: Культурная революция, 2009. – 680 с.
8. Бузгалин А.В. Глобальный капитал: монография /А.В. Бузгалин, А.И.Колганов. – Том 2 – М.: Альтернативы, 2015. – 537 с.
9. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег: монография / А.А.Гриценко. – К.: Основа, 2005. – 192 с.
10. Гриценко А.А. Совместно-разделенный труд как исходная категория политической экономии и ее предмет / А.А.Гриценко // Вопросы политической экономии. – 2013. – №3(8) – С.5-11.
11. Межуев В.М. Маркс против марксизма: монография / В.М.Межуев. – М.: Логос, 2007. – 189 с.
12. Пусенкова И.В. Методология анализа развития от экономики к интеллекту: монография / И.В.Пусенкова. – Одесса: Астропринт, 2001. – 288 с.
13. Горц А. Нематериальное: знание, стоимость и капитал: монография / А.Горц. – М.: ГУ-ВШЭ, 2010. – 208 с.
14. Мизес Л. Человеческая деятельность: монография / Л.Мизес. – М.: Дело, 200.1 – 878 с.
15. Гуссерль Э. Логические исследования: монография / Э.Гуссерль – Т.2 – М.: ДИК, 2001. – 278 с.
16. Коуз Р. Природа фирмы / Р. Коуз. – М.: Дело, 2001. – 351 с.
17. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты / Т. Эггертссон. – М., 2001 – 431 с.

18. Залознова Ю.С. Про теоретико-методологічні особливості дослідження сучасного соціоекономічного розвитку / Ю.С.Залознова // Соціальна економіка. – 2015. – №1 – С.32-46.

19. Родіонова Л. А. Від індустріалізму до інформаціоналізму: теорії трансформації / Л.А.Родіонова // Інноваційна економіка. – 2013. – №6 (44). – С. 27-31.

20. Ящук Т.А. Сутність концепції людського капіталу / Т.А.Ящук // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №4(21). – С.71-74.

1. Floryda R. Kreatyvnyy klass: monohrafiya /R.Floryda. – M.: Delo, 2005. – 452 s.

2. Florida R., Tinagli I. Europe in the Creative Age. – Pittsburgh: Carnegie Mellon Software Industry Center / London Demos, February 2004 – r. 12-35.

3. Florida R. Creative Class War. – Washington Monthly, January/Febr 2004 – r.7-18.

4. Ləndry Ch. Kreatyvnyy horod: monohrafiya /Ch.Ləndry. – M.: Klassyka KhKh1, 2006. – 398 s.

5. Khokyns Dzh. Kreatyvnyaya ekonomyka: monohrafiya /Dzh.Khokyns. – M.: Klassyka KhKh1, 2010. – 347 s.

6. Ynozemtsev V.L. Za predelamy ekonomycheskoho obshchestva: monohrafiya / V.L.Ynozemtsev – M.: Nauka, 1998. – 412 s.

7. Buz·halyn A.V. Predely kapytala: metodolohyya y ontolohyya: monohrafiya / A.V.Buz·halyn, A.Y.Kolhanov. – M.: Kul'turnaya revolyutsyya, 2009. – 680 s.

8. Buz·halyn A.V. Hlobal'nyy kapytal: monohrafiya /A.V. Buz·halyn, A.Y.Kolhanov. – Tom 2 – M.: Al'ternatyvy, 2015. – 537 s.

9. Hrytsenko A.A. Razvytye form obmena, stoymosty y deneh: monohrafiya / A.A.Hrytsenko. – K.: Osnova, 2005. – 192 s.

10. Hrytsenko A.A. Sovmestno-razdelennyy trud kak yskhodnaya katehoryya polytycheskoy ekonomyy y ee predmet / A.A.Hrytsenko // Voprosy polytycheskoy ekonomyy. – 2013. – #3(8) – S.5-11.

11. Mezhuev V.M. Marks protyv marksyzma: monohrafiya / V.M.Mezhuev. – M.: Lohos, 2007. – 189 s.

12. Pusenkova Y.V. Metodolohyya analiza razvytyya ot ekonomyky k yntellektu: monohrafiya / Y.V.Pusenkova. – Odessa: Astroprint, 2001. – 288 s.

13. Horts A. Nemateryal'noe: znanye, stoymost' y kapital: monohrafiya / A.Horts. – M.: HU-VShЭ, 2010. – 208 s.
14. Myzes L. Chelovecheskaya deyatel'nost': monohrafiya / L.Myzes. – M.: Delo, 2001 – 878 s.
15. Husserl' Э. Lohycheskye yssledovaniya: monohrafiya / Э.Husserl' – Т.2 – М.: DYK, 2001. – 278 s.
16. Kouz R. Pryroda formy / R. Kouz. – M.: Delo, 2001. – 351 s.
17. Эhhert-sson Т. Эkonomycheskoe povedeniye y unstyuty / Т. Эhhert-sson. – М., 2001 – 431 s.
18. Zaloznova Yu.S. Pro teoretyko-metodolohichni osoblyvosti doslidzhennya suchasnoho sotsioekonomichnoho rozvytku / Yu.S.Zaloznova // Sotsial'na ekonomika. – 2015. – #1 – S.32-46.
19. Rodionova L. A. Vid industrializmu do informatsionalizmu: teoriyi transformatsiyi / L.A.Rodionova // Innovatsiyna ekonomika. – 2013. – #6 (44). – S. 27-31.
20. Yashchuk T.A. Sutnist' kontseptsiyi lyuds'koho kapitalu / T.A.Yashchuk // Stalyy rozvytok ekonomiky. – 2013. – #4(21). – S.71-74.

Рецензент: Балджи М. Д. д.е.н., професор, зав. кафедрою економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету

7.06.2016

УДК 338.242.2

Захарченко Наталя

ТИПОЛОГІЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті розглянуто та запропоновано класифікацію високотехнологічних проектів з метою удосконалення інноваційним виробництвом, враховуючи особливості високотехнологічних проектів, згрупованих за тією або іншою ознакою в ході проведення оцінки їх реалізації. Проаналізовані

наукові основи класифікації об'єктів дослідження. Визначені джерела фінансування проектів.

Наведені особливості проектів, пов'язаних с розробкою радикальних інновацій. Обґрунтовано, що реалізація інноваційних процесів радикальних інновацій є більш витратною порівняно з